

ThaiNEC

Thailand Nature Education Center Newsletter Vol.1, No. 3: April-July 2008

ข่าวสารศูนย์ธรรมชาติศึกษาประเทศไทย ฉบับที่ ๓ ปีที่ ๑ เมษายน-กรกฎาคม ๒๕๕๑

๑

บทบรรณาธิการ

พบกัันฉบับนี้มีเรื่องมากมาย
เขียนสู้กันอ่าน แต่ด้วยพื้นที่
จำกัด อีกรั้ทั้งทางศูนย์เราได้
เผยแพร่ผลงาน บทควม ข่าว
คราว ผ่านโลก www ท่านที่
สนใจก็เข้าไปแะชมได้ที่
www.thai-nec.org ครับ ช่วงเวลา
ที่ผ่านมามีโอกาสเข้าร่วม
กิจกรรมหลายกิจกรรม จนไม่มี
เวลามานั่งเขียนบทควม และ
อ่านบทควมจากเพื่อน ๆ ก็เลย
ทำเอาล่าช้าแบบตามใจ
คนทำงานไปแล้วละครับ ใน
ฉบับนี้ก็แจ้งข่าวดีสำหรับทาง
ศูนย์เราครับ ได้ผ่านการ
พิจารณาทุนจากสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม
สุขภาพ (สสส.) ในโครงการ
อนุรักษ์แม่น้ำลำคลองเป็นที่
เรียบร้อยแล้วครับ

ศรัทธาและมุ่งมั่น
บรรณาธิการ

ThaiNEC ขอร่วมไว้อาลัยแด่สมเด็จพระพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรม
หลวงนราธิวาสราชนครินทร์

ฟ้าร้องร่ำระล่ำไปทั่วหัวล้า
ว่าลาแล้วแก้วกัลยาประชาสยาม
ขอพระองค์ทรงสถิตดุสิตดาม
พระนามประทับไว้ในโลกา
...ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครศูนย์
ธรรมชาติศึกษาแห่งประเทศไทย
(ที่มาภาพ : <http://my.dek-d.com/enjay/>)
เรื่อง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	๑
ข่าวกิจกรรมศูนย์ธรรมชาติศึกษา	๒
บอกข่าวชาวกิจกรรม	๔
บทความพิเศษ	๕
มดตัวนิดพิฆมหาคาและการจัดอันดับความทรมาณ	โดย กัญกร

จุลสารข่าว ThaiNEC เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร และแลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างสมาชิกและอาสาสมัครของศูนย์ ฯ โดยมีหน่วยประสานงาน
ณ เลขที่ ๑๕ ซ. พหลโยธิน ๔๓ ถ. พหลโยธิน ลาดยาว จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรติดต่อประสานงาน ๐๘๙-๑๖๒๔๓๐๕ ทุกเวลา
e-mail: p_wongprom@hotmail.com หรือ www.thai-nec.org

ข่าวกิจกรรมศูนย์ธรรมชาติศึกษา

๑๖-๑๙ เมษายน ๒๕๕๑ สสำรวจพรรณไม้ป่าร่วมกับผู้รู้ในชุมชนบ้านกงดิน อ.แก่ง จ. ระยอง

การสำรวจพรรณไม้ป่าเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ทางศูนย์ธรรมชาติศึกษาประเทศไทยร่วมกับปราชญ์ในชุมชนกงดินเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ครั้งนี้สำรวจพรรณไม้ป่ามากกว่า ๓๐๐ ชนิด ในพื้นที่เขาหินปูน ป่าชายเลน ป่าชายหาดทดแทน และพื้นที่ไร่ร้าง ในการสำรวจพบพรรณไม้หายากคือ โมกราชินี ในพื้นที่เขาหินปูนอีกด้วย

๕-๘ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ร่วมเป็นวิทยากรอบรมการประเมินขีดความสามารถในการรองรับกิจกรรมนันทนาการ และการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ณ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด จ. ระยอง

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพรรณพืช จัดอบรมประเมินขีดความสามารถในการรองรับกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ณ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด จ. ระยอง ทั้งนี้ นายประสิทธิ์ วงษ์พรม และนางสาวสมพร คำชมภู อาสาสมัครของศูนย์ธรรมชาติศึกษาได้เข้าร่วมเป็นวิทยากรบรรยาย พร้อมทั้งสำรวจนกและพรรณไม้ให้กับอุทยานแห่งชาติด้วย

๑๔-๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ร่วมงานอุปสมบทหัวหน้าศูนย์ธรรมชาติศึกษาประเทศไทย

นับเป็นโอกาสอันดี ที่ทางสมาชิกศูนย์ธรรมชาติศึกษาได้เข้าร่วมอนุโมทนาบุญ ในงานอุปสมบทของหัวหน้าศูนย์ธรรมชาติศึกษาประเทศไทย ณ บ้านเกิด หมู่ที่ ๑๑ ตำบลสร้างถ่อน้อย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ มีผู้เข้าร่วมงานกว่า ๒๐๐ คน แห่ناقันอย่างคึกครื้น ซึ่งท่านหัวหน้าศูนย์ของเราได้รับฉายาว่า จันทปญฺญโญ มีกำหนดถือศีล ๒๒๗ ข้อ เป็นเวลา ๑๕ วัน

บอกข่าวชาวกิจกรรม

ศูนย์ธรรมชาติศึกษาประเทศไทย ได้รับทุนจาก สสส. จัดโครงการ ล้ำแสงหิ่งห้อยร้อยรักเจ้าพระยา ณ พื้นที่บางน้ำผึ้ง อ. พระประแดง จ. สมุทรปราการ

ตามที่ทางศูนย์ธรรมชาติศึกษาประเทศไทย ได้รับการสนับสนุนทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้ดำเนินโครงการล้ำแสงหิ่งห้อยร้อยรักเจ้าพระยา ทางศูนย์ฯ ขอเชิญชวนอาสาสมัครและสมาชิก เข้าร่วมการสำรวจพื้นที่ร่วมกับชุมชน ในระหว่างวันที่ ๑๖-๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๑ นี้

ขอเชิญร่วมงานการเปิดแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติศึกษาชุมชนกองดิน อ.แก่ง จ. ระยอง

หลังจากที่ศูนย์ธรรมชาติศึกษาประเทศไทยได้ดำเนินโครงการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการจัดทำหลักสูตรธรรมชาติศึกษาและแผนการจัดการโดยชุมชน ซึ่งผลักดันจนเกิดกลุ่มรักธรรมชาติบ้านกองดินซึ่งในขณะนี้มีความพร้อมที่จะจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติศึกษาชุมชนขึ้นเป็นแห่งแรกของภาคตะวันออกแล้ว จึงอยากเชิญชวนสมาชิกและอาสาสมัครเข้าร่วมงาน ในระหว่างวันที่ ๑๖-๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๑ นี้

สมัครสมาชิกและรับข่าวสาร

ข้าพเจ้า .....มีความประสงค์จะสมัครสมาชิกข่าวสาร ThaiNEC
 กรุณาจัดส่งมาตามที่อยู่นี้ (ระบุที่อยู่เพื่อส่งทางไปรษณีย์)
 .....
 .....
 หรือทางอีเมลล์.....(รับข่าวสารทางอีเมลล์ฟรี)
 ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้ส่งเงินค่าฝากส่งผ่าน ตัวแลกเงิน ธนาณัติ โอนเงินผ่าน ธนาคารกรุงไทย สาขาย่อยองค์การเภสัชกรรม
 บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ ๐๗๒-๑๐๓๑๘๔๖ จำนวน ๑๐๐ บาท เรียบร้อยแล้ว

บทความพิเศษ

มดตัวนิคพิษมหาศาลและการจัดอันดับความทรมาณ

โดย กัญญากร

เปิดเรื่องด้วยประเด็นเมื่อวานนะครับว่าจะนำเรื่องราวของมดที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตธรรมดาของคนธรรมดา ซึ่งต่างจากนักมดวิทยาที่เกี่ยวข้องแบบไม่ปกติ วันนี้เริ่มต้นด้วยการแนะนำมดที่เป็นพิษนะครับ เอาแค่นี้เห็นหน้าตาและรายละเอียดเล็กน้อยเป็นการเรียกน้ำย่อยจากความอยากรู้ก่อน เริ่มจากสี่ชนิดนะครับ อันดับแรกเริ่มจากความทรมาณหลังการต่อยและกัดจากน้อยไปหามากนะครับ

มดแดง ,Asian weaver red ant , มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Oecophylla smaragdina* หลายคนคงรู้จักดีแล้วกับรสชาติความอร่อยของไข่และดักแด่ ส่วนตัวมดงานนี้ก็อร่อยไม่แพ้กัน ป้องกันอาการง่วงเหงาหาวนอนได้อย่างดี ชาวบ้านใช้กลิ่นจากกรดมดชนิดนี้นำมารักษาอาการเคลื่อนไหวเวียนอาเจียน นำมดตัวมาไว้ครอบ นับเป็นภูมิปัญญาที่พิเศษ ในยุคที่ผู้นำประเทศหน้ามิด

ตามัวกับอำนาจและผลประโยชน์ (อันนี้ไม่เกี่ยวกับกระมังครับ) มดมักทำรังในที่มืดแฉะจัดจ้า แต่เลือกทำรังบนใบไม้ของไม้ยืนต้นและไม้พุ่ม โดยเฉพาะในป่าทดแทนและสวนผลไม้ เคยมีคนเอาไปตั้งเป็นวลีที่น่าคิดว่า “มดแดงเฝ้ามะม่วง” นี้ แสดงว่ามดแดงอยู่คู่กับชาวสวนมานาน ในประเทศไทยพบเพียง ๑ ชนิดในสกุลนี้ วิธีการกัดของมดงานที่เราเห็นคือ กัดให้ลึกแบบหัวขาดก็ไม่ปล่อย จากนั้นมันจะพ่นกรดออกจากส่วนท้อง ทำให้แสบ ๆ คัน วิธีการแก้พิษแบบภูมิปัญญาชาวบ้านคือเอาคีน โดยการปลิ้นเอาไข่มาบีบให้แตก และทาที่รอยกัดอัน แสบคันนั้นแหละครับ ดูแล้วโหดนะครับ แต่นี้เป็นภูมิปัญญาจริงๆ โดยเฉพาะของคนที่ย้ายมาอยู่ แต่ถ้านอนได้ไม่นานก็หายครับ ล้างแผลด้วยน้ำสะอาดก็พอ มดนี้จึงถูกผมโหวดให้เป็นมดที่สร้างความทรมาณระดับหนึ่งเท่านั้น คือ แคคัน ๆ แสบ ๆ

มดคันไฟหรือหลายท้องถิ่นที่เรียกมดแดงไฟ มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Solenopsis geminata* ในประเทศไทยมีรายงานพบเพียง ๑ ชนิด ครั้นในสกุลนี้ กระจายเกือบทั่วโลก มดชนิดนี้ตัว

เล็กครับ มดงานนี้กัดเจ็บและไวต่อการถูกรุกรานมาก พฤติกรรมที่ทำให้ศัตรูยำเกรงคือ ความสามัคคีที่มันสามารถสื่อสารให้เพื่อนพ้องน้องพี่ออกมารวมตัวรวดเร็ว อาศัยอยู่ตามพื้นดินครับ ขุดรูอยู่

บทความพิเศษ

ร่วมกันเป็นโคโคไนซ์ขนาดใหญ่ มดนี้ชอบอยู่ในที่โล่ง เช่น สนามหญ้าแห้งแล้ง ทุ่งนาร้าง มักสร้างรังจนดินพอกเป็นกองเล็ก ๆ ปีก่อนนาแล้งก็จะพบกับมดชนิดนี้ได้ง่าย ๆ ครับ ละเมื่อน้ำมาท่วมนานนั้นแหละ มันก็จะลอยเป็นแพไปเกาะอาศัยทำรังใหม่ตามคันนา เวลาเราขึ้นบนคันนาไม่ระวัง ก็จะโดนรุมเองง่าย มันจะเริ่มจากเท้าเรานั้นแหละ เป้าหมายแรก อากาศปวดจากแผลรุนแรงขึ้นอยู่กับจำนวนที่มันตอยครับ ตอยมากปวดมาก รักษาอาการปวดให้ทุเลาด้วยยาหม่องนี่แหละครับดีที่สุด แต่อย่าคิดซุดเอาไขมาทานะครับ อันนี้จะทำให้มันโกรธ ยกมารุมเป็นกองทัพครับ ด้วยเหตุผลทั้งหมดผมไหวติงให้อยู่ระดับความทรมานอันดับ ๒ ครับ คือ ปวดพอทน

มดตะนอย มีหลายชนิดครับ ในสกุล *Tetraponera* ประเทศไทยมีรายงานพบแล้วประมาณ ๑๓ ชนิด อาจมีมากกว่านี้ อยู่ในระหว่างการทำข้อมูล ส่วนที่พบจะยกตัวอย่างมาให้

ดูนี้ สองชนิด สองสีที่พบบ่อยครับ มดสกุลนี้อาศัยอยู่ได้หลายระดับ แต่ที่พบเห็นบ่อย อาศัยตามหญ้าสูง ๆ สนามหญ้ารก ๆ ตามพุ่มไม้ครับ ในหนึ่งรังมีประชากรน้อยจนถึงพบมาก ตามขอนไม้ผุ ในที่ไม้ขึ้นมาก ชนิดแรกที่ผมนำมาเสนอเป็นตัวสีดำครับ มักพบตามสนามหญ้า ชื่อ *ตะนอยดำธรรมดา* (*Tetraponera pilosa*) ละกันครับ ส่วนชนิดที่สอง ชื่อ *ตะนอยดำส้ม* (*Tetraponera rufonigra*) ครับ อาศัยตามไม้ผุ uto ไม้

ผุ แห่ง ๆ ทั้งสองชนิดนี้ตอยแล้วปวดจนน้ำตาเล็ดครับ นี่แค่ตัวเดียวนะ แต่ถ้าโดนรุมสักสิบตัวนี่ คงต้องนอนโรงพยาบาลครับ จากประสบการณ์โดนกัดจากมดตะนอยดำธรรมดาเพียง ๑ ตัว ใช้เวลาห้านาทีจึงพอทุเลาลงได้ ส่วนตะนอยดำส้มนี้ผมโดน ๑ ตัวเช่นกัน ปวดแบบไม่ลืมครับ นานกว่าเกือบสองเท่า จึงไม่อยากยุ่งกับมันมาก ผมนำรูปแบบขีดมาฝากครับ วาง ๆ เข้าไปหาข้อมูลได้จาก source ที่ผมเขียนไว้ในรูป ที่ปวดมากขนาดนั้นเพราะมันตัวใหญ่ พิษของมันมาจากส่วนเหล็กในโดยตรง อาการปวดจึงเหมือนโดนต่อหรือแตนตัวโต ๆ ตอย ครับ ผมจึงยกให้มันเป็นมดที่สร้างความทรมานอันดับสาม คือ ปวดแบบไม่ลืม

จบเรื่องมดและพิษภัยไว้ก่อนนะครับ สำหรับครั้งนี้ ยังมีข้อมูลมากกว่านี้อีกแต่กลัวตัวหนังสือเป็นพิษ สร้างความเมื่งงได้ ติดตามในบทความเรื่องชีวิตของมด ในหมวด *ชีวิตของแมลง* และอ่านเรื่องราวของแมลงที่

<http://www.oknation.net/blog/insectlife> ครับ

